S 5.1 L-IBLIET IL-QODMA

S5.1.

Noti importanti fuq L-Imdina.

Riċerka ta' Etienne Vella – Għajnsielem

L-Imdina hija l-Belt il-Qadima ta' Malta. Hija magħrufa wkoll bħala l-Belt is-Siekta. Din inbniet fi żmien ir-Rumani,m fuq għolja qrib ir-Rabat Malta. Din il-belt inbniet fuq għolja biex:

- l-għassiesa tal-belt ikunu jistgħu josservaw x'inhu jiġri madwarhom u jaraw jekk humiex ġejjien l-għadu. Minn fuq is-swar tista' tara nofs il-gżira.
- l-għadu jsibha diffiċli ħafna biex jasal sal-belt

Fi żmien ir-Rumani l-Imdina kienet 3 darbiet akbar milli hi llum. L-Imdina kienet imdawra b'erba' kilometri ta' swar u foss. Fiha kienu joqogħdu l-aktar nies importanti fis-soċjetà. Kellhom djar u palazzi sbieħ imżejna b'kolonni u statwi. Waħda minn dawn hija d-Domus Romana, li tinsab ir-Rabat (Malta), sewwa sew qabel tidħol l-Imdina. Din għadha hemm sal-lum

Ħafna jsostnu li Publiju, il-gvernatur Ruman fi żmien San Pawl, kellu l-palazz tiegħu fl-Imdina, fil-post fejn illum hemm il-Katidral tal-Imdina.

Wara r-Rumani ġew l-Għarab li kienu Misilmin. L-ewwel xogħol tagħhom kien li saħħew id-difiża tal-gżira. Għalhekk l-Għarab ċekknu l-belt b'terz ta' li kienet billi bnew is-swar aktar 'il ġewwa.

Fi żmien l-Għarab il-Katidral ġie ma ħadux ħsiebu, minħabba li ma kinux Insara. Wara l-Għarab ġew in-Normanni mmexxijin mill-Konti Ruġġieru li reġa' rranġa l-Katidral.

Wara n-Normanni kellna bosta ħakkiema oħra fosthom l-Ispanjoli, li bnew palazzi u knejjes mill-isbaħ u li għadna naraw sal-lum. Wara d-disfatta ta' Monroy, ir-Re Alfonsu V ta' Spanja sejjaħ lill-Imdina '**Città Notabile della mia Corona**' (ġawhra prezzjuża fil-Kuruna tiegħi). Dan kien unur kbir għall-Imdina. Dan id-dokument għadu jeżisti fil-Mużew tal-Katidral fl-Imdina stess. Hu għalhekk li l-Imdina hi magħrufa wkoll bħala **Ċittà Notabile**.

Fl-1530 f'Malta ġew il-Kavallieri ta' San Ġwann. Il-Kavallieri kellhom ħafna dgħajjes u armi tal-ġlied. Huma ma xtaqux lijoqogħdu fl-Imdina peress li l-Imdina kienet bogħod wisq mill-baħar u mix-xwieni tagħhom. Għalhekk huma għażlu li jmorru joqogħdu fil-Birgu. Matul dan iż-żmien l-Imdina bdiet tnaqqas mill-importanza tagħha.

Postijiet ta' Interess fl-Imdina

Biex tidħol l-Imdina trid tgħaddi minn fuq il-pont li taħtu hemm foss. Dari dan il-foss kien ikun mimli bl-ilma.
Minn fuq il-pont nistgħu naraw is-swar għoljin li jdwaru l-belt.

Naraw ukoll il-Bieb Prinċipali mżejjen bl-arma tal-Granmastru Manoel de Vilhena. Fuq il-bieb, in-naħa ta' ġewwa, hemm minqux il-figura ta' San Pawl, San Publiju u Sant' Agata (il-patruna ta' Malta u tal-Imdina).

Fuq il-lemin hemm il-Palazz Vilhena. Dan kien mibni mill-Granmastru Manoel de Vilhena ftit wara t-terremot tal-1693. Dan il-palazz serva ta' sptar għal ħafna snin iżda llum qed iservi bħala Mużew tal-Istorja Narurali. F'dan il-Mużew insibu annimali, insetti, għasafar, blat ta' Malta u fossili.

Maġenbu eżatt hemm l-**Mdina Dungeuons** li kienu iservu bħala ħabs fis-seklu 15.

Minn hawn nimxu għat-Triq Prinċipali, Triq Villegaigon, li hija l-iktar triq wiesgħa fl-Imdina. It-toroq l-oħra tal-Imdina kienu kollha dojoq u jilwu sikwit biex:

- f'każ ta' attakk l-għadu jitfixkel f'toroq dojoq
- il-vleġeġ ma jwasslux fit-tul
- id-djar jkunu protetti mix-xemx

Kif nidħlu fi Triq Villegaigon insibu l-Kappella ta' Sant' Agata. Din il-qaddisa hija importanti għall-Imdina għax meta t-Torok fl-1551 attakkaw lill-Imdina ġrat storja kurjuża. Din il-qaddisa dehret lil soru f'ħolma u qaltilha li jekk joħorġu l-istatwa tagħha fuq is-swar, it-Torok jaħarbu. Il-Maltin hekk għamlu u hekk sar. Minn hawn it-Torok baqgħu sejrin lejn Għawdex fejn kaxkru n-nies kollha.

Faċċata tal-Kappella ta' Sant'Agata hemm Casa Inguanez, palazz tas-seklu 14.

Fuq il-lemin jinsab ukoll il-Kunvent tas-sorijiet klawsura tal-Benedittini.

Hemm ukoll post fejn jinżammu d-dokumenti storiċi ta' pajjiżna – Arkivji Nazzjonali.

F'nofs triq Villegaignon naraw il-pjazza tal-Katidral u l-Katidral nnifsu. Fit-terremot tal-1693, dan il-katidral ġarrab ħafna ħsara. Wara t-terremot, il-pjazza twessgħet, tranġa l-Katidral u tela' l-bini sabiħ li naraw illum.

Il-Katidral huwa ddedikat lill-konverzjoni ta' San Pawl. Dan inbeda fuq id-disinn ta' Lorenzo Gafà. Fi żmien ir-Rumani flok il-Katidral kien hemm il-Palazz fejn kien joqogħod Publiju. Il-Katidral inbena fl-istess post fejn kien hemm il-Palazz ta' Publiju. Il-Katidral inbena fl-istess post fejn kien hemm il-Palazz ta' Publiju. Publiju kien il-mexxej tal-gżira fi żmien meta San Pawl wasal Malta. Dan il-Palazz inbidel fi knisja fi żmien San Pawl.

Il-Katidral tal-Imdina huwa l-knisja prinċipali tal-Arċidjoċesi ta' Malta, li fiha jqaddes l-Arċisqof ta' Malta.

Fl-art tal-Katidral hemm midfun ħafna nies nobbli u monsinjuri tal-Katidral.

Fuq in-naħa ta' wara tal-Katidral hemm il-Palazz tal-Arċisqof.

Fix-xellug tal-Katidral insibu l-Mużew tal-Katidral fejn nistgħu naraw oġġetti prezzjużi u l-Arkivji tal-Katidral.

Lura lejn Triq Villegaigon insibu kappella ta' Santu Rokku li llum aktar magħrufa bħala l-Madonna tad-Dawl. Faċċata hemm il-knisja u l-kunvent tal-Madonna tal-Karmnu. Minn din il-knisja l-Franċiżi (fi żmien Dun Mikiel Xerri) riedu jisirqu ħafna oġġetti sagri u tapezzeriji. Il-Maltin kienu rvellaw kontra l-Franċiżi.

Meta nimxu ftit insibu Palazzo Falzon, aktar magħruf bħala d-Dar Normann. L-ewwel granmastru tal-Kavallieri laqgħuh hawn fl-ewwel żjara tiegħu f'din il-belt. Dan il-palazz ġie mibdul f'mużew ta' pittura, għamara u oġġetti tal-fidda.

F'tarf it-triq naslu fi pjazza żgħira imma popolari ħafna mat-turisti u mal-Maltin. Din hi l-Pjazza tas-Swar minn fejn nistgħu naraw dehra mill-isbaħ ta' nofs Malta.

Fl-Imdina nsibu wkoll it-Torri tal-Istandard. F'dan it-Torri kienet ssir l-għassa tal-Imdina

Bieb il-Griegi kien il-bieb l-antik li kien jintuża fis-seklu 15.